

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันเด็กส่วนมากมีสมาธิสั้นก็เพราะเขาไม่ได้รับการฝึกให้คิด หรือพูด หรือทำในสิ่งที่เกิดประโยชน์ เราปล่อยให้เด็กเล่นสนุกตามใจชอบอย่างไร้สาระมากเกินไป จนเด็กเคยชินและติดจนกลายเป็นนิสัยที่เลิกหรือเปลี่ยนแปลงได้ยากไปในที่สุด และเมื่อมีสมาธิสั้น มันก็ส่งผลถึงการเรียนและพฤติกรรมของเด็ก แล้วก็สร้างปัญหาให้กับตัวเด็กเองและสังคมไปในที่สุด แต่ถ้าเราจะมาสนใจฝึกให้เด็กมีสมาธิกันตั้งแต่วัยเล็กๆอย่างถูกต้อง ต่อไปเด็กก็จะโตขึ้นเป็นเด็กที่มีสมาธิมากและก็จะส่งผลทำให้เป็นเด็กที่เรียนเก่งและเป็นคนดีของสังคมได้โดยง่าย ถ้าเราจะฝึกสมาธิหรือจะฝึกให้เด็กมีสมาธิเราก็ต้องหาอะไรที่ดึงดูด หรือเป็นประโยชน์และเป็นสิ่งที่ผู้ฝึกชอบด้วย มาฝึกทำด้วยความตั้งใจ ซึ่งก็อาจจะเป็นอะไรที่ใช้ความคิด หรือการเล่นอะไรที่ต้องใช้สมอง หรือแม้การฝึกให้เด็กแสดงออก เช่น การพูด การร้องเพลง การเขียน การวาดรูป การปลูกต้นไม้ การประดิษฐ์คิดค้น เป็นต้น

(ที่มา<http://www.whatami.8m.com/lum/lum23.html>)

เด็กสมาธิสั้นเป็นลักษณะของเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทหนึ่ง หมายถึง เด็กที่มีความผิดปกติทางพฤติกรรมแสดงออกซ้ำๆ จนเป็นลักษณะเฉพาะตัวของเด็ก มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับอายุหรือระดับพัฒนาการ ในเรื่องของอาการสมาธิ ความหุนหันพลันแล่น ยับยั้งตัวเองไม่ค่อยได้ และ/หรือซุกซน ไม่อยู่นิ่ง ไม่สามารถให้ความสนใจต่อการเรียน ได้อย่างจริงจังและนานเพียงพอโดยปรากฏอาการก่อนอายุ 7 ปี

เด็กที่เป็นสมาธิสั้น จะไม่สามารถควบคุมสมาธิได้เท่าเพื่อนๆ กล่าวคือ 1 ชั่วโมง ครูพูดไปเพื่อนๆก็ทำงานไป แต่ถ้าเขาเป็นสมาธิสั้นอย่างเดียว ไม่จำเป็นต้องสนใจ เขาก็นั่งฟังครูไป ชั่วโมงเขาก็ไม่มีสมาธิ ใจลอยไปแล้ว คิดถึงอะไรไม่รู้ คิดไปเรื่อยๆไม่เกี่ยวกับเรื่องที่ครูพูด พอกลับมาอีกครั้งก็ลืม จนทำงานที่ครูมอบหมายไม่ได้ หรือ ถ้าเป็นเด็กสมาธิสั้นและมีไฮเปอร์แอกทีฟร่วมด้วย แปลว่าเด็กจะซนมาก เขาจะจุกจิกๆควบคุมมือควบคุมอะไรไม่ได้ เมื่อครูพูดไปเขาจะอยู่ไม่นิ่ง เขียนนั่นเขียนนี่ เอาดินสอปาเพื่อนบ้าง เอาเท้าเคาะโต๊ะข้างหน้า หรือไม่ก็มุดไปใต้โต๊ะ ขอบตีมือน้ำกลับมาเสร็จก็จะไปห้องน้ำ ทุก 5 นาที ต้องมีกิจกรรมเพราะเด็กไม่สามารถควบคุมตัวเองได้ พฤติกรรมของเด็กบางคนตรงนี้อาจจะมาจากการเลี้ยงดู ที่ไม่ได้ปรับระเบียบวินัยที่บ้านแต่ถ้าเด็กเป็นสมาธิสั้น และมีไฮเปอร์แอกทีฟร่วมด้วยจะเป็นภาวะความบกพร่องประเภทหนึ่งที่มีภาวะความไม่สมดุลของสารเคมีในสมอง

มีงานวิจัยพบว่า เด็กสมาธิสั้นและมีไฮเปอร์แอคทีฟร่วมด้วยจะมีสมองส่วนของความจำระยะสั้นที่เป็นสมดุทตในสมองมีการทำงานได้ไม่เต็มที่เท่ากับเด็กอื่น ฉะนั้นพ่อแม่อย่าไปโกรธลูกเลย ถ้าสั่งลูก 10 ครั้งแล้วลูกไม่ทำ สั่งแล้วสั่งอีก เข้าหุซ่ายทะเลหุซว เพราะส่วนหนึ่งเด็กไม่ทราบจริงๆ ว่าแม่สั่งอะไรและถ้าแม่ใช้วิธีด่าว่ากล่าว เด็กจะดีขึ้นเพียงชั่วครู่แล้วก็เป็นอีก ไม่ได้ผล ฉะนั้นจะต้องใช้วิธีการปรับพฤติกรรม ซึ่งพ่อแม่และครูต้องเข้ามาช่วยกัน โดยพ่อแม่ต้องปรับพฤติกรรมเด็กตั้งแต่ที่บ้านและครูต้องช่วย ปรับพฤติกรรมเด็ก ในห้องเรียนด้วย ซึ่งพบว่าเราสามารถ ช่วยให้เด็กได้ปรับพฤติกรรมใหม่และเด็กมีสติปัญญาสูงกว่าปกติเด็กก็สามารถบรรลุผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ ตัวอย่างเช่น กรณีของเด็กสมาธิสั้นและมีไฮเปอร์แอคทีฟร่วมด้วย ที่เคยสอบได้เป็นที่โหลมาตลอดแต่หลังจากแม่และครูที่โรงเรียนได้รับคำแนะนำแล้วมาช่วยกันปรับพฤติกรรมเด็กก็สามารถสอบได้ที่ 1 (เรื่องเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษา.รายงานสรุปสาระการประชุมวิชาการพิเศษ . 2543 หน้า 36-37)

ในเด็กกลุ่มนี้ความจริงแล้วเป็นเด็กน่าสงสาร เพราะระบบประสาทมีความผิดปกติทำให้ควบคุมสมาธิไม่ได้ดีเหมือนเด็กอื่น ความเข้าใจเด็กสมาธิสั้น จึงเป็นเรื่องสำคัญและหาวิธีช่วยเหลืออย่างถูกต้อง จะสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมเด็ก และช่วยให้เขาเรียนรู้ได้ โดยการฝึกให้เด็กมีสมาธิ แนวทางการช่วยเหลือ เด็กนั้นต้องอาศัยความร่วมมือระหว่าง แพทย์ ครู และพ่อแม่ ซึ่งจะต้องเข้าใจโรคสมาธิสั้น เข้าใจข้อจำกัดของเด็กและแนวทางการให้ความช่วยเหลือ แพทย์จะช่วยสั่งยาที่ช่วยควบคุมสมาธิได้ ยานี้จะช่วยยึดสมาธิได้ ทำให้เขาสนใจและอยู่กับกิจกรรมใดๆ ได้นานขึ้น (คู่มือครูเพื่อเด็กที่มีปัญหาการเรียน พญ.วินัดดาปิยะศิลป์,สมจิตต์ ธีรมโนภาพ. 2543 หน้า 58-59)

การทำกิจกรรมทางศิลปะที่เป็นประโยชน์จะช่วยสามารถฝึกสมาธิ ฝึกความคิดสร้างสรรค์ และการที่เด็กแสดงออกเป็นผลงานศิลปะ ก็เป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาการเรียนรู้ ส่วนใหญ่จะเน้นสาระที่เกี่ยวข้องกับความคิดส่วนตัว สาระที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม สังคมของตัวเอง ศิลปะจะช่วยพัฒนาพฤติกรรมของเด็ก การสร้างสรรคงานของเด็ก จะพบคุณค่า 2 ด้าน ด้านหนึ่ง คือการที่เด็กได้ระบายออกซึ่งความเครียดภายใน ขจัดความรู้สึกด้อยบางอย่างที่มีอยู่ และเป็นการแสดงความรู้สึกความต้องการภายในให้ปรากฏขึ้นคุณค่า เช่นนี้ จะเป็นการลดหรือเปิดเผยภายในของเด็กแต่ละคนซึ่งการแสดงออกทางอื่น เช่น การเล่นหรือการพูดคุยไม่สามารถทำได้ดี เท่ากับการทำงานศิลปะ ศิลปะสามารถระบายการรับรู้ ความรู้สึกนึกคิด ความต้องการ ช่วยพัฒนาการทางอารมณ์ (ศิลปศึกษา.วิรุณ ตั้งเจริญ.2539.หน้า103) เป็นการฝึกสมาธิในการทำงาน จะเกิดการเพลิดเพลิน สนุกสนานในการทำงานเด็กจะมีสมาธิจิตใจจะจดจ่ออยู่กับการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ

จากการค้นพบทางจิตวิทยาเกี่ยวกับหน้าที่ของสมองทั้งสองซีก สมองซีกขวามีหน้าที่เกี่ยวกับความคิด สร้างสรรค์ การมองภาพรวม จินตนาการและความงาม จากการค้นพบทางจิตวิทยานี้ทำให้ในปี ค.ศ. 1986 นักวิชาการทางศิลปศึกษา ได้เสนอแนวคิดกรรมการสอนศิลปะ คือ พื้นฐานการสอนศิลปะแนวใหม่ หรือ New Art Basic(NAB) เป็นกระบวนการสอนศิลปะที่ยึดผู้เรียน

เป็นศูนย์กลาง โดยมุ่งเน้นการพัฒนาทางศิลปะที่เกิดขึ้นจากการเรียน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงศิลปศึกษา เป็นวิชาที่มีความสำคัญเทียบเท่ากับการพัฒนาความคิดของบุคคลด้วยความรู้ทางปรัชญา ความมีเหตุผลมีผลของวิทยาศาสตร์ และการพัฒนาจิตใจ (ศิลปศึกษาจากทฤษฎีสู่การสร้างสรรค์. ปุณณรัตน์. 2547 หน้า 87)

เด็กมากมายที่มาจากครอบครัวที่แตกต่างกันย่อมมีพื้นฐานการอบรมสั่งสอนประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันนี้ ย่อมมีผลทำให้เด็กมีการแสดงออกที่แตกต่างกัน นี่เองเป็นเหตุให้ระบบการศึกษาในระดับอนุบาล และประถมศึกษาที่ครูอาจารย์จะต้องใช้ความระมัดระวังและให้ความสนใจมากเป็นพิเศษ เพราะเด็กเล็กๆย่อมมีผลต่อการเปลี่ยนแปลง พอใจที่จะแสดงออกในทุกรูปแบบอย่างอิสระเสรี โดยไม่มีใครสกัดกั้น

จากการศึกษา การทดลองนำกิจกรรมทางศิลปะมาใช้กับเด็กสมาธิสั้นซึ่งเป็นการช่วยฝึกสมาธิ พัฒนาการเรียนรู้ จิตใจของเด็กจะจดจ่ออยู่กับการวาดภาพระบายสี เพราะ ฉะนั้นอุปกรณ์ทางศิลปะการระบายสี ที่มีสีสันสะดุดตาหน้าสนใจ ซึ่งเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างสนุกสนานน่าสนใจ สามารถจำได้ง่าย สนับสนุนให้เด็กเกิดจินตนาการสามารถคิด

ประดิษฐ์สิ่งใหม่ๆได้ด้วยตัวเอง มีสมาธิเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ เพื่อพัฒนาไปสู่การเรียนรู้สิ่งใหม่ๆในด้านต่างๆ เกิดการเรียนรู้ที่สัมพันธ์สอดคล้องกับชีวิตเด็กอย่างแนบแน่น

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการหลักการทางศิลปะการระบายสีในการนำไปใช้กับพฤติกรรมการเรียนรู้ พัฒนาการ ฝึกสมาธิของเด็กสมาธิสั้น
2. เพื่อศึกษาออกแบบชุดอุปกรณ์การระบายสี สำหรับเด็กที่มีสมาธิสั้น
3. เพื่อทดสอบชุดอุปกรณ์การระบายสี กับเด็กที่มีสมาธิสั้น

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการศึกษาข้อมูล

1. ศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ พัฒนาการ การฝึกสมาธิ ของเด็กสมาธิสั้น
 - กลุ่มเป้าหมาย เด็กสมาธิสั้น ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จ. นครปฐม
2. ศึกษาค้นคว้าเรื่องสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการสร้างชุดอุปกรณ์การระบายสีที่เหมาะสมสำหรับเด็กสมาธิสั้น
3. ศึกษารูปแบบ หลักทัศนศิลป์และความงาม ศิลปะสำหรับเด็ก
 - การรับรู้ การถ่ายทอด การสร้างสรรค์ เกี่ยวกับศิลปะของเด็กสมาธิสั้น
 - ทฤษฎีของทัศนศิลป์ สุนทรียภาพในผลงานศิลปะเด็กสมาธิสั้น
 - เทคนิคการระบายสี
4. รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ทั้งด้านเอกสาร สารสนเทศ การสัมภาษณ์และอื่นๆ

ขอบเขตการออกแบบ

1. เพื่อศึกษาและออกแบบสร้างผลงานชุดอุปกรณ์การระบายสีซึ่งสามารถนำไปใช้เป็น
ฝึกการพัฒนาการเรียนรู้และช่วยฝึกสมาธิสำหรับเด็กสมาธิสั้นได้ในทุกระดับอายุ

- ออกแบบชุดอุปกรณ์การระบายสี
- สร้างผลงานต้นแบบชุดอุปกรณ์การระบายสี
- นำชุดอุปกรณ์การระบายสีทดสอบกับเด็กสมาธิสั้น ศูนย์การศึกษาพิเศษ
เขตการศึกษา 1 จ. นครปฐม

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 ได้ชุดอุปกรณ์การระบายสี เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และ ช่วยฝึกสมาธิ สำหรับเด็ก
สมาธิสั้น

1.4.2 เพื่อเป็นแนวทางสำหรับหน่วยงานที่นำผลงานการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ได้แก่
โรงเรียน มหาวิทยาลัย ศูนย์สงเคราะห์เด็ก หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก
สมาธิสั้น

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

- ชุดอุปกรณ์การระบายสี	The Painting Device
- พัฒนาการ	The Development
- ฝึกสมาธิ	Training the Concentration
- เด็กสมาธิสั้น	Attention Deficit Disorder Children